

**Enkele aantekeningen over melanismen naar aanleiding
van een vondst van *Peridea anceps* Goeze,
ab. *hasebroeki* Loibl in Drente**

door

W. J. BOER LEFFEF

(Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud
(R.I.V.O.N.))

R.I.V.O.N.-mededeling nr. 133

Bij de vangsten uit de lampen van de Plantenziektenkundige Dienst, die in de Staatsbossen bij Grollo in midden Drente geplaatst waren, bevonden zich behalve de typische exemplaren van *Peridea anceps* Goeze ook exemplaren van de vorm *hasebroeki* Loibl (*nigrescens* Lempke). Zij zijn een nieuw bewijs voor de stelselmatige uitbreiding van melanistische vormen. *Biston betularius* L., het geijkte stokpaardje voor de melanisme-theoretici, staat bij lange na niet meer alleen. Tientallen ander vlindersoorten hebben minstens even interessante zwarte vormen! Om enkele te noemen: *Erannis leucophaearia* Schiff., *Ectropis bistortata* Goeze, *Ectropis extersaria* Hb., *Serraca punctinalis* Scop., *Boarmia roboraria* F. Bij deze laatste soort is het type (de lichte vorm) zelfs reeds een zeer grote zeldzaamheid geworden! *Alcis repandata* L., *Biston stratarius* Hufn., *Lycia hirtaria* Clerck, *Apocheima hispidaria* Schiff. en *Erannis marginaria* F. zijn soorten, waarbij tot nu toe nog wel geen zuiver zwarte vormen optreden, maar wel dieren die een sterke donkere bestuiving hebben, waardoor zij er in feite al zeer donker uitzien. Het is merkwaardig, dat deze donkere vormen ook veel in het duingebied optreden, zulks in tegenstelling met de lichtere duinrassen van andere soorten! *Semiothisa liturata* Clerck is ook een soort, waarbij de donkere ab. *nigrofulvata* Collins meer en meer naar voren komt. Bij *Craniophora ligustri* F. zijn de zwarte vormen plaatselijk zelfs overwegend (o.a. te Gronsveld). Dat komt ook wel voor bij *Apatele rumicis* L., *A. auricoma* F., *A. menyanthidis* View., *A. alni* L. en *A. cuspis* Hb. Bij *Apatele leporina* L. is het witte type zelfs praktisch verdwenen, de donker bestoven dieren vormen verre de overhand. Bij *Palimpsestis ocellaris* L. is de zwarte vorm, ab. *frankii* Boegl, de hoofdvorm in het zuiden van ons land. Bij *Dasichyra pudibunda* L. gaat ook al de donkere ab. *concolor* Stgr. de overhand krijgen en bij *Lymantria monacha* L. is het tegenwoordig zelfs moeilijk nog een typisch dier te vinden. Er zijn nog meer voorbeelden van verdonkeringen van vlinderpopulaties, alle tot stand gekomen in de laatste 3 tot 4 decennien. De oorzaak? Diverse theorieën zijn hiervoor reeds naar voren gebracht.

Het uiteindelijke antwoord zal zonder twijfel mede gebaseerd moeten zijn op een grote hoeveelheid feitenmateriaal, verkregen door lang voortgezet en regionaal veld-entomologisch onderzoek. Conclusies van incidenteel lokaal onderzoek zullen naar de mening van de schrijver steeds tendentius blijven. Er worden dan gemakkelijker factoren en regelmatigheden over het hoofd gezien, welke van grote invloed kunnen zijn! Het is van veel betekenis de dieren vooral in hun milieu te bezien en zich te realiseren in welke natuurlijke levensgemeenschappen de verschillende soorten en vormen eventueel optimaal voorkomen.

Het doel van het entomologisch onderzoek van het R.I.V.O.N. is, voor dit onderzoek de nodige bouwstenen bij te dragen.

Het laatste woord is evenwel nog lang niet gesproken.

Summary

The increase of melanic forms of Lepidoptera in the Netherlands is discussed in connection with the capture of specimens of the blackish *Peridea anceps* Goeze, f. *basebroeki* Loibl in the province of Drente.

Natuurbescherming. Uitgave Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Amsterdam, 1961. 76 pagina's, foto's, tekeningen. Prijs f 1,75 + 25 cent kosten per bestelling.

De brochure geeft een overzicht van de ontwikkeling van de natuurbescherming, in het bijzonder in Nederland en België. Het doel ervan is een levendige belangstelling te scheppen voor de bescherming en het beheer van de ons overgebleven natuurgebieden en landschappen.

Hoewel in het voorwoord wordt vermeld, dat de brochure het werk is van jonge mensen, allen lid van de N.J.N. en de B.J.N., waardoor de wens wordt uitgesproken, dat anderen wellicht een diepgaande en wetenschappelijker opgezette verhandeling over dit onderwerp hadden kunnen schrijven, maakt zij toch de indruk het resultaat te zijn van een gedegen studie omtrent alles wat op het gebied van de natuurbescherming in beide genoemde landen, zowel op grond van particulier initiatief als door de overheid is geschied.

Voorts wordt gewezen op het belang van een meer uitgebreide natuurbescherming met het oog op wetenschappelijke, etische en recreatieve belangen en het economische voordeel.

Het is een boekje geworden, waarvan de lezing aan een ieder die ook maar iets voor de natuur voelt, van harte kan worden aanbevolen. Het is te hopen, dat het zal bijdragen tot een beter inzicht en een grotere belangstelling voor het nut van een meer uitgebreide natuurbescherming. Het kan besteld worden per briefkaart: Meidoornlaan 22, Amstelveen, of per giro 233040 t.n.v. Uitgever der N.J.N. te Utrecht. — v. W.

Late waarnemingen van Lepidoptera in 1962. Dank zij het zeer zachte herfstweer bleven verscheidene vlinders nog tot ver in het najaar van 1962 doorvliegen. Vermeldenswaard (al zijn het niet alle recorddata) zijn de volgende waarnemingen, alle te Hendrik-Ido-Ambacht: *Abrostola tripartita* op 16.X, *Earias clorana* op 18.X, *Malacosoma neustria* twee exemplaren op 19.X, *Ochropleura plecta* op 23.X, *Noctua pronuba* op 23.X, *Catocala nupta* nog op 8 en 9.XI!

Op 8 november vloog nog vrij veel: *Autographa gamma* (drie exemplaren), *Scotia ipsilon* (vier exemplaren), *Amathes c. nigrum* (vijf exemplaren), *Rhizedra lutos* (zes exemplaren), *Catocala nupta* (één), *Phlogophora meticulosa* (vijf), *Operophtera brumata* (één) *Pyrausta martialis* (één).

G. M. BOGAARD, Burg. van Akenwijk 8a, Hendrik-Ido-Ambacht.

Lepidoptera te Hendrik-Ido-Ambacht. Als aanvullingen op Suppl. IX van de Catalogus kan ik van mijn woonplaats de volgende soorten vermelden:

Scotia vestigialis Hufnagel. Een vers exemplaar op licht op 13 augustus 1962.

Noctua comes Hübner. Is hier beslist gewoon, in allerlei tinten.

Noctua janthina Schiff. Vooral te Bolnes gewoon. Ik klopte er 8 op één dag uit de struiken.

Amathes triangulum Hufnagel. Hier beslist niet zeldzaam.

Cerastis rubricosa Schiff. Gewoon, 10 stuks per avond was in 1962 regel. Hierbij ook de f. *obsoleta* Lempke.

G. M. BOGAARD, Burg. van Akenwijk 8a, Hendrik-Ido-Ambacht.